

Nr 804

Av herr Nelander m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 43, angående kommunal skatteutjämning, m. m.

(Lika lydande med motion nr 679 i Första kammaren)

På olika vägar har staten sökt utjämna eller minska skillnader i de kommunala skatteutdebiteringarna i den mån de härrör från orsaker som ligger utom de kommunala församlingarnas kontroll. Statsbidrag till olika av kommunerna skötta eller dem ålagda uppgifter har avvägs i förhållande till skattekraften. Skatteersättningarna i anledning av Ortsavdragshöjningarna åren 1957 och 1961 har varit utformade med särskilt hänsynstagande till de skattekraftssvaga kommunerna. Genom de särskilda skattelindringsbidragen har staten härutöver mildrat skattebelastningen för innevånarna i de ekonomiskt sämst ställda kommunerna.

Trots de åtgärder av skilda slag som sålunda vidtagits har skillnaderna i den kommunala skattebelastningen kvarstått som alltför stora för att kunna accepteras från synpunkten av en rättvis fördelning av det kommunala skattetrycket. En kommunal skatteutjämningsreform har därför allmänt ansetts synnerligen angelägen.

Det förslag till ett generellt verkande statsbidragssystem för kommunal skatteutjämning som framlägges i Kungl. Maj:ts proposition nr 43 överensstämmer med smärre avvikelser i några detaljer med utredningsförslaget från 1957 års skatteutjämningskommitté. Detta har också vid remissbehandlingen genomgående tillstyrkts.

Vi skall här endast fästa uppmärksamheten vid några enskildheter i förslaget.

Den enda detaljfråga av större betydelse, där delade meningar framkommit under utredningsarbetet och remissbehandlingen, gäller utformningen av den s. k. utdebiteringsgränsen, vilken skall läggas till grund för statsbidraget för särskild hög utdebitering. Utredningens majoritet har föredragit att utdebiteringsgränsen bestämmas såsom medelutdebiteringen i riket. Statsbidrag med anledning av hög utdebitering skall i princip komma i fråga i den mån utdebiteringen i kommunen överstiger den genomsnittliga utdebiteringen i riket och således förändras med medelutdebiteringens förändring. En minoritet inom utredningen har däremot ansett att utdebiteringsgränsen borde bestämmas till en i statsbidragsförfattningen fixerad gräns

(i kronor och öre). Denna skulle riksdagen fastställa på grundval av en bedömning från bl. a. skattepolitiska synpunkter. Departementschefen har för sin del stannat för majoritetens principiella ståndpunkt. Han har å andra sidan utformat bidragsgrunderna på ett sätt som delvis beaktar utredningsminoritetens synpunkter.

Betraktas frågan *enbart* med hänsyn till skatteutjämningseffekten, synes den av utredningsmajoriteten och departementschefen intagna ståndpunkten vara den i princip riktiga. Det är å andra sidan klart att frågan också har *skattepolitiska* aspekter. Systemets inverkan på den kommunala skatteutdebiteringens utveckling och på den samlade skattebördans fördelning mellan statligt och kommunalt uttag bör också beaktas. Genom att föreslå en glidande bidragsskala, som innebär att statsbidraget når nämnvärd storlek först då utdebiteringen med 3 kr. överstiger medelutdebiteringen, har departementschefen i viss mån dämpat den »dragning» mot höjd utdebitering som utredningsförslaget kunde befaras utöva. Däremot kvarstår den problematik som reservanterna och bl. a. Stadsförbundet pekat på vid remissbehandlingen och som gäller de delvis ändrade förutsättningar som skulle uppkomma, om kommunerna skulle komma att av staten åläggas nya eller vidgade uppgifter. Då skulle nämligen de enskilda kommunernas utdebitering stiga och utdebiteringsgränsen flyttas upp. En motsvarande anpassning skulle ske av statsbidraget i för kommunerna *totalt sett* ogynnsam riktning. Liknande synpunkter har framförts av Svenska kommunförbundet i dess remissyttrande.

Med hänsyn till de betänkligheter som under remissbehandlingen uttalats rörande förslagens utformning i denna del anser vi att riksdagen nu bör uttala, att bestämmelserna bör överses därest grunderna för skatteutjämningsbidragens fastställande skulle komma att mera väsentligt ändras. De erfarenheter som i övrigt då kan ha vunnits av de nya reglerna skall då också beaktas. Här aktualiseras också ett *skattepolitiskt avvägningsproblem* — kostnadsfördelningen mellan stat och kommun — som kan riseras bli undanskymt av det nya skatteutjämningsystemets automatik.

I samband med skatteutjämningsreformen, vilken också inkluderar att staten övertar en betydligt större del av folkpensionskostnaderna, föreslås vissa speciella statsbidrag till kommunerna bli avlösta. Hit hör bidragen till folkbiblioteken och till skolskjutsar. Vad gäller statsbidraget till folkbiblioteken ställer vi oss ytterst tveksamma till förslaget om dess indragning. Bidraget fyller enligt vår mening en viktig stimulansuppgift. Med hänsyn här till och till folkbibliotekens stora betydelse för kulturlivet bör detta bidrag kvarstå. Vi hänvisar till yrkande härom som framställs i särskild motion. Det särskilda bidraget för skolskjutsar har haft en inte ringa kommunal-ekonomisk betydelse för kommuner i glesbygderna. Det nya allmänna skatteutjämningsbidraget kommer visserligen främst dessa kommuner till godo. Men i en del fall befaras övergångssvårigheter uppkomma. Vi förut-

sätter att det extra bidraget (enligt 16 § i den nya förordningen om skatteutjämningsbidrag) skall utgå för de fall vi här avser, så att vederbörande glesbygdskommun inte endast undviker höjd utdebitering utan kan erhålla den lättnad i sitt utdebiteringskrav som är skatteutjämningsreformens allmänna syfte.

Med hänvisning till det anförda hemställes,

att riksdagen vid behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition nr 43 måtte

a) uttala att reglerna för den s. k. utdebiteringsgränsens bestämmande bör överses, därest grunderna för skatteutjämningsbidragens fastställande skulle komma att väsentligt ändras;

b) i övrigt understryka vad ovan anförts rörande de övergångsproblem som kan uppkomma i vissa glesbygdskommuner i samband med indragningen av statsbidraget till skolskjutsar;

c) besluta att statsbidraget till de kommunala folkbiblioteken icke avlöses utan skall anvisas under särskilt för ändamålet upptaget anslag.

Stockholm den 2 april 1965

Eric Nelander

Henning Gustafsson

Bertil Öhvall

i Skellefteå

Gösta Sterne

Olle Westberg

M. Berglund